

TEDU Gender Podcast

Gülsüm Kav ile 25 Kasım, Kadınların Yaşam Mücadelesi, Özgürlük ve Umut Üzerine Söyleşi

Podcast Deşifresi: Öykü Ünal

23.01.2023

Burcu Sarı Karademir: Herkese merhaba! Bugün TED Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Merkezi, TEDU Gender için yaptığımız söyleşilerin yedincisi ile sizlerle beraberiz. 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü yaklaşırken, kadına karşı şiddet konusunda mücadele eden en değerli aktörlerden biri olan Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Genel Sekreteri, BBC'nin 2020 yılı için belirlediği ilham verici en etkili yüz kadından biri, benim "Pelerinsiz Mor Kahramanlar" diye nitelediğim çok değerli Doktor Gülsüm Kav ile görüşeceğiz. Hoş geldiniz!

Gülsüm Kav: Hoş bulduk. Çok teşekkür ediyorum bu cömert giriş için. Fakat estağfurullah, tüm kadınlar kendi hayatlarının kahramanları, bu mücadeleyi veriyoruz hep birlikte diyeyim. Çok teşekkür ederim ayrıca da programa davetiniz için.

Burcu Sarı Karademir: Çok teşekkür ederiz. Öncelikle Gülsüm Hanım, Gülsüm arkadaşım, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun kuruluşundan, bir tıp doktoru olarak kişisel yolculuğunuzdan bahsedebilir misiniz? Nasıl başladı bu platform, platformu kurarken aklınızda aslında bu sorunu çözeriz diye tahmin ettiğiniz bir süre var mıydı? Çünkü çok uzun soluklu bir mücadeleye dönüştüğünü düşünüyorum ama siz başladığınızda bunu tahmin etmiş miydiniz?

Gülsüm Kav: Evet çok güzel bir soru, Burcu arkadaşım, soru için de çok teşekkür ediyorum. Ben de "arkadaşım" demeyi tercih ederim hem de. Şöyle ki, platform tarihi, nasıl kurulduğu çok sık soruluyor ama senin eklediğin bu özgün yan, çözeceğinizi düşünüyor muydunuz sorusu çok iyi oldu; beni de düşündürdü. Aslında çözeceğimizi düşünüyorduk biz. Böyle bir sarkacın, şiddetle mücadele etmek yerine mücadele belgelerini kaldırmaya varan, İstanbul Sözleşmesi'nden imza çekmeye varan bir yere gelmesi tabii ki çok şaşırtıcı, beklenmedik, irrasyonel, akıldışı bir durum. Böyle bir akıldışılığı beklemiyor, çözüm için adımlar atılacağını bekliyorduk. Böyle başlayayım. Kurulma evremizde de bizim Türkiye'de ilk defa öldürülüyordu elbette kadınlar, erkek şiddeti nedeniyle ama Münevver Karabulut'un öldürülme biçimi, cinayetin sonrasındaki gelişmeler,

bizim için çok uyarıcı oldu. Genç bir insanın parçalanmış bedeni çöp konteynırında bulunmuş, aslında adı kadın cinayeti olan bu gerçeklik, çok yakıcı bir gerçek bu, örtülüyor. Böyle olduğu halde bu konu konuşulmuyor, tam tersine içeriği boşaltılarak bir magazin gibi ele alınıyor. Faili yakalamakla sorumlu olan yetkililer bunun yerine Münevver Karabulut'un ailesine fırça atıyor neredeyse, gibi. Böyle dört başı mamur bir skandalla karşılaştığımızda, bu belki ilk değildi ama kadın cinayeti olgusunun aslında Türkiye'de gelecek zamanlarda da kadınların önemli bir toplumsal sorunu haline geleceği öngörüsünde de bulunarak – ama çözüleceği umuduyla elbette – yine o umudu kaybetmiş değiliz her şeye rağmen. Biz sadece bu konuya özelleşen bir mücadele başlatmak istedik. Burada bir esin kaynağı olarak, bizim coğrafyamızda daha önce maalesef sık tekrarlanmış olan, günümüzde de kadın cinayetleri oranları içerisinde bir ölçüde yer alan, hukukun “töre saikiyle öldürme” diye tanımladığı, namus bahanesiyle işlenen suçlar vardı. Güldünya Tören, hepimizin, yani tüm kuşakların, onu hatırlayan kuşakların aklındadır, Türkiye toplumunun, hastane ortamında, onun yaşatılması gereken yerde, erkek kardeşleri tarafından öldürülmüştü. Ondan sonra yürütülen kadın mücadelesi, Türk Ceza Kanunu'nda bu suçta hafifletici ceza indirimlerinin olmasına karşı verilen mücadele etkili oldu. 2005 Türk Ceza Kanunu'nda bu suçlar ağırlaştırıldı. Ben de İstanbul'a yaşamaya geldiğim, mezun olup geldiğim ilk yıllarda Güldünya'nın öldürüldüğü Bakırköy Devlet Hastanesi'nin önündeki eylemlerdeydim ve hafızamızda bu mücadele tarihi de vardı. Ama şu anda, yani Münevver anına döndüğümüzde, bildiğimiz anlamdaki aile meclisi kararı ile alınan, töre saikiyle işlenen cinayetlerden farklı daha modern bir olgu olarak kadınların modern haklarını kullanmaya çalıştıklarında ve kendi hayatlarına karar vermeye ya da “hayır” dediklerinde ya da o kadar çok öne sürülen bahane var ki, ama bir erkeğin karar alıp bir kadını cinsiyeti nedeniyle, sırf kadın olduğu için öldürülebilir görmesi ve öldürmesi olgusu, çok daha kapsayıcı, içerisine tüm diğer saikler ile öldürülmelerini de içeren, karşımızdaydı. Münevver böyle adlandırılmıyordu. Biz tam onun üstüne örtülmeye çalışılan örtüyü kaldırıp adını koymak ve Türkiye'de bu gerçeğin varlığını, önemli sorun olduğunu anlaşılmasını sağlamak ve tabii ki tüm bunları çözüm için, kadınların nefesinin kesilmesinin durdurulması için yapmak istedik ve bir çağrıda bulunduk. Çok geniş bir çağrıydı bu, tüm kadın örgütlerine, birey olarak kadınlara, siyasi partilerin kadın çalışmalarına, meslek örgütlerine, LGBTQ+ örgütlerine, yani kadın cinayetlerini durdurmak isteyen, “kadınlar yaşasın” diyen herkese çağrıda bulunarak geniş bir platform oluşturma ile adım attık. 2010 yılında diyeyim, yani

2009 Aralık'ında Münevver öldürülmüştü ve işte biz de hazırlıklarımız yaptık ve 2010 da eylemlerimize başladık. Miladı böyledir. Üzerine daha fazla konuşuruz.

Burcu Sarı Karademir: Evet, çok teşekkürler. Aslında çok, o kadar doğru bir yerden hepimizin aslında kişisel hafızasında da o kadar yaralayıcı bir yerden başlıyor ki, bir yandan da o acıların içerisinde umut doğmuş oluyor. Bu mücadelenin doğuşunun içerisinde bir yeniden yaşam mücadelesi olduğunu görmek, kadınların hiç tanımadıkları insanlar tarafından, öldükten sonra haklarının savunuluyor olması, bence kız kardeşlik kavramını çok farklı, yeniden tanımlamamızı ve ne kadar değerli olduğunu görmemizi sağlıyor. Çünkü hiç bilmediğiniz insanlar, belki yanından bile geçmediğimiz insanlar ama siz bir de en yakınları tarafından katledilen ve onların haklarını savunması gereken insanlar tarafından katledilen ve o insanların yalnız bıraktığı insanların yol arkadaşı olmaya karar veriyorsunuz. İyi ki başladınız bu mücadeleye. Çok saygı duyuyorum ben, emekleriniz için. Herkese söylemeyeceğim ama gerçekten minnettarlık duyduğum ve müteşekkirdiğim, kişisel olarak bu kuvvetli kelimeyi ancak sizin gibi değerli insanlar için kullanmak bence gerekli. Diğer kimse için kimsenin kimseye minnet etmesi gerekmiyor ama bu çok gerçekten olağanüstü bir şey. Gerçekten teşekkürler! Gülsüm arkadaşım, aslında anlattın ama ben şeyi yeniden tekrar etmek istiyorum çünkü, biz TED Üniversitesi'nin Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Merkezi ile beraber aynı zamanda Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde çok fazla toplumsal cinsiyet eşitliği ekseni dersler veriyoruz. Bu derslerin bir kısmında kadın cinayetlerini konuşuyoruz, fakat sık sık karşılaşıyoruz bu soruyla: "Hocam, kadın cinayeti demek gerekli mi?" "erkekler de öldürülüyor," "kadın cinayeti ne demek?" "kadın cinayeti demeye ne gerek var?" diyorlar. Bir sizin ağzınızdan da duysunlar mı?

Gülsüm Kav: Evet, tabii ki. Şöyle, "kadın cinayeti" demek gerekli çünkü cinsiyeti nedeniyle öldürülmeye devam ediyor kadınlar. Sırf kadın oldukları için. Cinsiyet ve cinsel yönelimi de dâhil etmek ve kapsamı genişletmek istiyoruz elbette. Translar da öldürülüyor, böyle davalarımız da var ama cinsiyet kimliği nedeniyle öldürülmeye, literatür bunu maalesef ki daha bizden önce de yoğun olarak yaşayan, daha çok Güney Amerika ülkelerinde de bu çok yüksek oranda kadın cinayeti var, oradan çok gelişmiş, zengin bir literatür de elde etmiş oluyoruz. "Femicide" olarak tanımlıyorlar bugünkü geldiği noktada ama 70'lere dayanıyor aslında. Sırf kadın olduğu için cinsiyet temelinde öldürülmesi, diye tanımlıyoruz. Bu elbette ki böyle deyince kısa bir cümle ama aslında embriyodan itibaren, ana rahminden itibaren kız cinsiyetindeki bebeklerden vazgeçilmesi de dâhil olmak üzere,

kız çocukları ve bir kadının yaşam evrelerinin tümünü içeren bir biçimde, bir genişlikte ele alınmayı da gerektiriyor ve bir erkeğin cinsiyeti nedeniyle öldürülmesine dünya tarihinde pek tanık olmadık. Bu öğrencilerinizin böyle somut olguları varsa elbette ki tartışmaya açık olmakla birlikte, cinayet sebepleri, saikleri çok çeşitli elbette, adli tıp ve bu işin kriminoloji bilimi alanında ama cinsiyet temelli cinayetler kadınlar ve LGBTQ+'ları hedef alıyor. Bu somut gerçeklik nedeniyle de literatür bu yönde, epeyce de gelişmiş ve geniş bir literatüre sahip. Artık evrensel belgelerde de çok uzun zamandır yerini alan “kadın cinayeti” terimini ne kadar iyi ki biz Türkiye Cumhuriyeti resmi bakanlarına da bir ölçüde kabul ettirmiş durumdayız mücadelemizle. Ben de bu yönü önemli buluyorum. Maalesef ki resmi makamlar kadın cinayetleri oranlarını yıllardır görevleri gereği yayınlamaları gerektiği halde yayınlamıyorlardı. Ama son birkaç yıldır İçişleri Bakanlığı daha çok Polis Akademisi'nin çalışmalarına dayalı bir veri yayınlıyor. Bizim verilerimizle tam örtüşmemekle birlikte, bunu yapmaları ve burada “kadın cinayeti” terimiyle ve uluslararası belgeleri atıfla kullanmaları da önemli bence. Yeterince açıklayıcı oldu mu Burcu, bilmiyorum, “neden kadın cinayeti diyoruz?”un açıklaması, başka bir cinsiyetin şu anda cinsiyet temelli öldürülüyor, kadınların öldürülüyor olması nedeniyle.

Burcu Sarı Karademir: Çok teşekkürler. Çok aydınlatıcı oldu bu cevap da. Buradan şuna geçmek istiyorum aslında ben, kadın cinayetleri konusunda devletin topladığı veriler sizin topladığınız veriler arasında uyuşmadan, bazen uyumsuzluklardan bahsettiniz. Bir yandan da son zamanlarda Türkiye’de şüpheli kadın ölümlerinin arttığını, onların devletin istatistiklerine girmediğini de görüyoruz. Bu konuyla ilgili, şüpheli kadın ölümleri konusunda Türkiye’deki çalışmalar, sizin bu konudaki mücadeleniz, uluslararası platformlarda bu konuyla ilgili çalışmalar nasıl? Bize karşılaştırmalı ve Türkiye’den deneyimlerinizi anlatabilir misiniz? Bir de neden önemli? Yani, şüpheli ölümlerin de kadın cinayetleri bağlamında tartışılması, çalışılması ve aydınlatılması için ısrarcı olunması neden önemli, açıklayabilir misiniz?

Gülsüm Kav: Tabii ki. Bu da çok güzel bir soru, teşekkür ediyorum. Şundan önemli, şüpheli bırakılan kadın ölümlerinin bir kısmının ve kamuoyuna girdiği davaları hatırlarsak, Şule Çet davası sembol olmuştu, başta olmak üzere. Daha sonradan cinayet olduğu kanıtlandı ve bu bile zaten şüpheli ölüm olgusunun ne kadar önemli olduğunu gösteren tek başına kanıttır, diye düşünüyorum ben. Bu örtülen ya da böyle bırakılan, şüpheli bırakılan, asıl gerçeğin ortaya çıkmadığı her durumda, gerçeğin cinayet olma ihtimali var ve eğer cinayetse suçluların tam bir cezasızlık ile

ödüllendirildiği bir hukuksuzlukta yaşıyoruz anlamına gelir bu. Bu açıdan tam bir, nasıl söyleyeyim, hukuk ötesi ortam ve toplumsal hayat kalmaz böyle bir durumda, cinayetin bile cezasız bırakıldığı bir toplum, toplum olmaz zaten. Öyle bir toplum ruhu olamaz. Bu nedenle bu kadar önemli. Yine elbette ki bütün kadın cinayetleri nasıl önem taşıyor ise, kadınların çok temel, en temel, yani her tür anayasada da belirtilen yaşama hakkının elinden alınması en temel hak ihlali, en üst sınırı, şiddetin en üst düzey ifadesi olduğu için, kadına yönelik şiddetin, dünya literatüründe de en ağır insanlık suçlarından biri olarak yerini almış durumda. Bu açıdan, bunların bir kısmının da örtülüyor, suçların gizlenebiliyor, cezasızlığın hüküm sürüyor olması da bütün toplum için bir felakettir ama kadınlar için çok daha ağır. Hem hak kaybına uğramak, temel bir hakkın, en temel hakkın, yaşamın kaybına uğramak, hem adaletsizlikle karşılaşmak, kabul edilebilir bir dünya değil böyle bir dünya. Biz de böyle bir dünyayı ortadan kaldırmak, daha doğrusu kadınların şiddetten kurtulduğu bir dünyaya kavuşması için mücadelenin parçası görüyoruz şüpheli kadın ölümlerinin aydınlatılmasını da bu nedenlerle, bu bağlarla diyeyim, biraz dolaylı anlattım. Bizim resmi verilerle aramızdaki, isabetli oldu söylediniz, raporlamadaki fark, şüphede bırakılan ölümleri içermemekle birlikte, bundan ayrı bir farkın da olabildiğini ama bunu henüz tespit edemediğimizi söylemek isterim. Biz de zaten hep soruyoruz, her yeni rapor açıklandığında, ki düzenli ve sistemli yapılmıyor bunlar aslında. Öyle yapılması gerekiyor. Bir soruna gerçekten çözüm için el atıyorsanız, ilk yapmanız gereken şey boyutlarını anlamaktır. Maalesef resmî kurumlar boyutlarını anlamakta bile ihmaller gösteriyorlar. Yani bizim gibi her ay yayınlamıyorlar, böyle bir veri kaynağı değil. Dönem dönem düzensiz açıklamalarda da her seferinde daha az sayıda kadının öldürüldüğü iddia ediliyor. Bunların bir kısmı şüpheli kadın ölümlerine yok sayıldığı için, bir kısmını da henüz anlayamadığımız sebeplerle... Ve biz her raporlama, yayın yapıldığında da soruyoruz çünkü bizim raporlarımızda az önce konuştuğumuz “femicide” teorik çerçevesine uygun bir biçimde, çok ince bir çalışmasını yürüterek, onun ayrı bir çalışma grubu var. Bir kadın öldürüldüğünde bunun herhangi bir başka sebeple, adli bir sebeple ya da başka bir nedenle olup olmadığının, cinsiyeti nedeniyle öldürüldüğünün ayırt edilmesi ve yine şüphede bırakılanları da belirterek ele aldığımız, hepsinin kaynağa dayalı, yani somut, belli olan bir biçimde raporlamamız var. Yani, ya davası açılmış oluyor ya basına yansımış oluyor, hepsiyle ilgili bizim somut belgemiz elimizde oluyor. Bu böyle olmasına rağmen daha az sayıda kadın öldürüldüğü iddia edilince biz de kanıtları ve bunu neye dayanarak bu oranın verildiğini resmi makamlara her seferinde soruyoruz.

Burcu Sarı Karademir: Çok teşekkürler. Yani aslında sayı değil insan, Anıt Savaş'a da burada atıfta bulunarak söyleyelim. Her kadın bir hayat, aile ve arkasında bıraktığı veya gelecekte yaşayamadığı günleri ile bir hayat; alacaklılar bu dünyadan. Onun aslında hesabını soruyorsunuz grup olarak. Bu çok ayrıca hüznü ve ayrıca da çok önemli bir şey, sadece şüpheli ölümlerin aydınlatılması değil, o hayatların yeniden haklarının kazanılması, öldükten sonra haklarının kendilerine teslim edilmesi de çok kıymetli bir mücadele. Ben bir sonraki soruma geçmek istiyorum. Şimdi, kadınların aslında Medeni Kanun'da en temel haklarından bir tanesi evlenmek kadar doğal olan boşanma haklarını ya kullandıklarında ya da kullanmalarının akabinde öldürüldüklerini de görüyoruz ve bir yandan hem Medeni Kanun'daki en temel hakları ihlal edilmiş oluyor, hem de anayasal hakları olan yaşam hakları ihlal edilmiş oluyor. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, evet, kadınları yaşatmak istiyor ama bir yandan da anayasal bir kadın hakları mücadelesi veriyor. Birazcık bu konu üzerinde görüşlerinizi alabilir miyim?

Gülsüm Kav: Bu da yine çok iyi soru Burcu. Çünkü hem Medeni Kanun ve diğer çok temel anayasa hak ihlalleri konusunda biz çok daha kapsayıcı bir tecrübe olarak İstanbul Sözleşmesi'nden imza çekme sürecini de yaşadık. Yani şöyle söyleyeyim, Türkiye'de, evet, kadınlar en çok boşanma evresinde ya da kendi hayatlarına dair bir karar aldıklarında, ayrılma kararı gibi, bir teklifi ret kararı gibi, öldürülüyorlar ama bir kitap çalışmamız da var bizim kendi platform deneyiminin derlenip kaleme alındığı, Yaşasın Kadınlar diye, benim kaleme aldığım. Orada son on yılın verisine, içinde yaşadığım halde kitap için geriye dönüp bir arşiv taraması ile baktığımda, çok net olarak yarından fazlasının boşanma evresinde ve yarından fazlasının yine ateşli silahla öldürülüyor olduğunu vurgulamak yine de çok açıklayıcıydı. Çünkü bu iki temel şey ile ilgili somut bir çözüm adımı atılırsa çok önemli bir mesafe kat edeceğiz anlamına geliyor. Senin söylediğin gibi, sayı değil, rakam değil. Hiçbir sağlık sorunu olmayan, hayattan kopmak için hiçbir nedeni olmayan, yaşayan, gerçek, hayata bağlı kadınlar çünkü. İnsan ömrü, kadınların hayatı söz konusu burada çünkü ve çok ciddi bir oranda azalma sağlamanın son derece sade bir yolu da var: Ateşli silahlara sınırlama, boşanma aşamasında kadınlar için etkin koruma. Bu ikisini yapsak bile bir mesafe kat edeceğimizi düşünüyorum ben. Bu açıdan bunun, Medeni Kanun'da yer alan bir hakkın kadınlar için böyle canı pahasına bir hale gelmesinin bir nedeni, bir zamanlar mecliste boşanmayı araştırma komisyonları kurulmasına da neden olan bir tür politik iklim diyebilirim. Yani, kadınların boşanması kanunda hak ama öyle bir iklim yaratılıyor ki bu öldürülme bahanesi haline getiriliyor. Keza yine bu hani başka bazı konularda da kadınların başka haklarıyla ilgili,

üreme ve cinsel haklarıyla ilgili, gebeliği isteyerek sonlandırma hakları da benzer bir biçimde işliyor mesela bizim coğrafyamızda. Hala yasada hak ama hiçbir kamu tesisinde gebeliği isteyerek sonlandırma işlemi yapılmıyor oluyor. Böyle bir bakış açısının sürekli topluma verdiği mesajlar erkeklere de cesaret kazandırıyor diye düşünüyorum. Şimdi şöyle, bu bir tür modernleşmenin getirdiği de, altta bir sosyolojik temeli var, bir evre. Her ülkede kentleşme, modern hakların daha fazla kadın tarafından sahiplenilmesi... Medeni Kanun'da bu hak vardı ama daha az kadın kullanmayı deniyordu, günümüzde artık daha çok kadın ve Türkiye sathında her ilden kadın bunu deniyor, toplumsallaşiyor boşanma hakkı. Buna bir alıştığı geleneksellikte ayak sürüyen erkeklik söz konusu. Böyle tarihi evreler, yani gelenekle modernliğin sürtüştüğü dönemler her ülkede yaşanmış, yaşanır. Bu bir tarihsel durum ama burada, böyle bir sorun karşısında siyasi iradenin ne yaptığı çok önem taşıyor. Kadına yönelik şiddete tavır alan bu geleneği en felaket, ortadan kaldırmak istediğimiz, şiddeti körükleyen yönlerinde uğraşan bir adım atılsa, bir irade ortaya konsa biz bunu böyle yaşamayacağız diye de belirtmek isterim. Burcu çok özür dilerim senin sorunun ikinci etabını ben kaçırdım buraya odaklandığım için, onu bir tekrarlamayı rica edeceğim senden. Boşanmayla ilgili diyeceklerim bunlar. Ha anayasa, tamam şimdi hemen boşanma deyince hatırladım! Çok temel bir hakkımız, Medeni Kanun'daki hakkımız, anayasadaki yaşama hakkımız ve pek çok başka anayasal maddenin ihlal edildiğini görüyoruz kadın cinayetleri ile. Fakat biz üzerine konuştuğumuz kadın cinayetlerini en yüksek, şiddet biçimde içeren tüm şiddet biçimleri için dünya çapında şu anda en ileri kılavuz olan İstanbul Sözleşmesi'nden de imza çektiğimiz bir evredeyiz Türkiye olarak. Sözleşme üzerine belki daha sonra konuşacağız, bizim ülkemizde imzalanmış olması, o dönemden, şimdi o detaya girmeyeyim. Bu İstanbul Sözleşmesi'nden imza çekme sürecinin kendisi de çok temel bir anayasal hak ihlali oluşturuyor. Hukuksuz bir işlem aslında. İmza attığımız uluslararası sözleşmeler Anayasa 90. Madde hükmünce iç mevzuat sayılırken, imza çekmenin iç mevzuata dayalı hukuki bir dayanağı yok iken, bu işlem de hukuken geçersizdir ve geçerliymiş gibi yapmak da kadınlar için yine aynı zamanda başka bir anayasa mücadelesi anlamına geldi. Nitekim bütün bir yıl boyunca Danıştay davaları sürecinde de bu anayasal haklarımızı aradık. Tümünü aradık ve bunu aslında bakarsan sadece kadınlar değil, anayasa söz konusu olduğunda tüm toplumun temel hakları, özgürlükleri devreye girer, biz aslında bütün bir toplumun anayasa aynası olduk İstanbul Sözleşmesi mücadelesiyle diye de tamamlamak isterim.

Burcu Sarı Karademir: Çok teşekkürler. Aslında buradan ben size karşı açılan davaya da atıfta bulunmak istiyorum. Şimdi aslında Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun devlet eliyle çok desteklenmesi, sahada çalışması için hayatın kolaylaştırılmasına yönelik politikalar olması beklenirken ideal dünyada, size karşı açılan bir davadan bahsetmek lazım şimdi. Bu dava sadece platformun kendi davası değil. Ben onu anayasal haklarımıza, kadın haklarına karşı başlatılmış bir saldırıya karşı bir savunma ve yeni bir mücadele olarak tanımlamak istiyorum ve öyle gördüğümü belirtmek istiyorum çünkü Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun hedefleri, amaçları aslında sadece adli bir davayı çözmek ve bir cinayeti aydınlatmak değil. Bunun alt yapısını, sosyoekonomik ve politik alt yapısını ortadan kaldırıp kadınlara yaşama haklarını, medeni haklarını teslim etmek. Bu bağlamda Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun mücadelesini de anayasal bir hak mücadelesi olarak tanımlayabilir miyiz? Siz bu süreci nasıl yaşadınız, yaşıyorsunuz, ne aşamadasınız, bize birazcık bundan bahsedebilir misin arkadaşım?

Gülsüm Kav: Evet, çok haklısın. Öyle görünmesini isteriz biz de, öyle de ele alınıyor. Önemli bir dayanışma görüyoruz biz derneğe açılan dava sonrasında. Bu dava sadece platformun değil, tüm kadınların davası ve yine biraz önce İstanbul Sözleşmesi mücadelesindeki geniş çerçevede anayasal haklarımızın davasıdır diye bir sahiplenme de söz konusu. Çok teşekkür ediyoruz biz de dayanışan kurumlara, dostlarımıza aynı zamanda. Platform davasının hikâyesi ise aslında 2016'da başlamış, bunu da biz dava açılınca bu sene öğrendik. 2016'da CİMER, BİMER gibi hatlara bizimle ilgili, “genel ahlaka aykırı,” “yasaya aykırı faaliyet yürütmek” gibi içerikler ile bazı şikâyetler iletilmiş. 2016 yılından itibaren tekrarlanan bu şikâyetlere savcılar dava açma gereği görmemişler, doğru, isabetli bir şekilde. Ama ne zaman ki İstanbul Sözleşmesi'nden imzayı çektik ve şiddetle mücadeleden resmi olarak vazgeçilip de buna karşı mücadele edecek önemli dinamik kadınlar olduğu için bu potansiyele de bir şey yapmak gerekti. O zaman, sözleşme sonrası günlerde hiç de tesadüf olmayarak derneğe de dava açılmış oldu. Bunu, biz bu sene geriye dönük tarihini de öğrendik. Biz 2016'da böyle şikâyetler olur, savcılar önüne bu dosyalar giderken, biz ise adliye adliye, Türkiye'nin her tarafında, dava dava, şüpheli kadın ölümleri aydınlatılsın diye uğraşıyorduk. Biz de o mahkemelerde kadınların can mücadelesini savunuyorduk. Burada çok ciddi bir riyakârlık aslına bakarsanız, diye bunu da söyleyip geçelim.

Burcu Sarı Karademir: Çok haklısınız. Şimdi ben aslında buradan da bir umut devşirmek istiyorum. Şimdi, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun davası sonrası yapılan

açıklamada kameralarda yansıyan, sizi desteklemeye gelen her sınıftan, her yönelimden, her gelir seviyesinden inanılmaz bir sahiplenme ve derneğin savunucularını gördük. Yani, savunucuların savunucularını gördük çünkü siz onları yalnız bırakmadınız, onlar da sizi yalnız bırakmadılar. Bunun da gözlemlediğim kadarıyla son derece kapsayıcı olmanız ile alakası var. Yani, hiç kimseyi ayırt etmeden ne cinsel yöneliminden ne dini inancından ne kıyafetinden dolayı ayrımcılığa uğramamış insanlar, yaşam haklarını ve Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun yaşam hakkını ve varlığını savunmaya geldiler. Bu kapsayıcılığı birazcık anlatabilir misiniz? Hareket prensipleriniz neler? Bu saha tecrübesinden bu kapsayıcılıkla çıkıp belki ondan bu kadar hedef oldu diye düşünüyorum ben çünkü çok nadir Türkiye'de bir sosyal hareketin herkesi kapsayarak bir mücadele vermesi. Birazcık da oradan konuşabilir miyiz?

Gülsüm Kav: Evet evet, çok da iyi olur çünkü bu kutuplaşma ikliminde bunu kıran önemli bir zemin, kadın mücadelesi diye düşünüyorum. Başladığımız andan itibaren, ilk dava başta Münevver Karabulut davasıydı ama sonrasında öldürülen her kadına önünde bir sıfat koymaksızın, kadın olması nedeniyle öldürüldüğü sürece koştuk ve aslında bir süre sonra da zaten hemen akabinde öldürülmesini önlemek üzere kadınların korunması, etkin korunmasını sağlamak, 6284 Sayılı Kanun'un uygulanması, hem yapımında emek vererek, hem daha sonra kanunun uygulamaya geçmesi için çaba göstererek önünde hiçbir sıfat bulunmadan tüm kadınları hangi görüşten olursa olsun, sahiplendik. Çünkü hepsinin başına gelebiliyordu. Burada aslında çok önemli bir gösterge de var diye düşünüyorum ben Burcu. Çünkü Türkiye'de hangi dünya görüşünde olursa olsun kadınlar değişiyor, toplumun ilerleyişine ayak uyduruyor, modern haklarını arıyor. Yani, bu dünyeviliği kadınları en muhafazakâr, en geleneksel rollere hapsedmeye çalışanların görmesi lazım, anlaması lazım, bu toplum ne anlatıyor. Her kesimden kadın aslında kendi hayatına karar verme mücadelesi veriyor. Bunun birçok örneği de oldu bizim toplumsal tarihimizde ama bir Ayşe Teyze vardı, böyle çok tatlı, tonton bir teyzemiz, muhafazakâr ama boşanmış, boşandıktan sonra da dünya turuna çıkmış. Onun kaybettiği fotoğraf makinesini bulan gençler ona iade ettiler, çok sevindi. Öyle tanıdı Türkiye toplumu onu. Hatırlarsınız şeker bir teyzemiz ve çok güzel bir ifadesi var: "Ben topluma karışmak istiyordum, gençlere de böyle diyorum; çıkın, topluma karışın!" diyor. Topluma karışmak istiyor kadınlar, eşit haklarla toplumda yerini almak istiyor. Türkiye toplumunda hangi görüşten olursa olsun tüm kadınlar. Böyle oldu. Bu gerçeklik, bizim de bunu yapmamızı icap elbette ettirdi. Ama bunun dışında elbette ki biz ayrımsız, temel insan haklarına saygılı bir biçimde çerçeve çizdiğimiz için kendi mücadelemizde

de elbette böyle yapacaktık. Böyle de yaptık. Böyle yapmanın da senin söylediğin gibi, gayet iyi sonuçları oldu. Aslında olması gereken bu ama Türkiye’deki bu kutuplaşma ikliminde olmadığı için, olduğunda şaşırıyoruz. Bizim hem platform deneyimi hem de aslında platformdan bir süre sonra bizim şiddetle mücadele dışında özgürlükler mücadelesine de daha genişlememize neden olan Kıyafetime Karışma eylemlerimiz vardır. İşte o eylemler de bunun çok iyi bir temsiliydi orada, şortlu veya başörtülü kadınların bir arada, kol kola özgürlüklerini aradığı eylemler; bu bugün de söz konusu aslında şu anda başörtüsü tartışmaları varken, diyeyim. Ama en başa dönersem, kadının önünde hiçbir sıfat aramaksızın, bizim için cinsiyeti nedeniyle hak kaybına uğraması temel ölçüydü; ayrımsız tüm kadınları sahiplendik bu açıdan, böyle de olması gerekir, diye düşünüyorum.

Burcu Sarı Karademir: Çok önemli bir şey aslında kutuplaşmanın kadınların anayasal hakları ve yaşamak istedikleri hayatı yaşarken cezalandırılmamaları mücadelesinin Türkiye’yi belki özgürleştireceği, kutuplaşmadan uzaklaştıracağına dair bir umut, kız kardeşlik bağı. Ve sahanın ve aslında toplumun kendi dinamiklerinin siyasetin dinamiklerinden farklı olduğu gerçeğinin altını çizmiş oluyoruz aslında bu platformun mücadelesini de anlatırken. Bunu görmek, bunu anlamak çok önemli. Özellikle siyaset bilimciler ve siyasetçiler için çok önemli. Kadın mücadelesinin gücü ve belki de korkulan gücü buradan geliyor çünkü bölmek, yönetmek kolay ama birleştirmek ve o birleşen mücadelenin hak arayışına ve eşitlik talebine cevap vermek çok daha zor olmalı erkek egemen dünyanın siyasetçileri için. Ama bu dünya değişecek, onun için mücadele ediyoruz. Arkadaşım, şimdi “Asla yalnız yürümeyeceksin!” sloganı... Asla yalnız yürümeyeceksiniz, biz buna inanıyoruz, buna ses veriyoruz. Fakat bu davalar sürecinde de ya da toplumsal hareketin desteklenmesi sürecinde, kendinizi, hareketinizi yalnız hissettiniz mi? Bir yandan da üniversitelerin rolüne değinmek istiyorum. Üniversiteler sadece bilim üretilen, öğretilen alanlar değil. Aslında üniversitelerin misyonları vardır, onlar aslında kanaat önderleridir, topluma ışık tutandır, yol verendir, deniz feneridir bir yandan, üniversitelerin böyle misyonları ve etik bir duruşları olması gerekir, doğrudan, iyiden, haktan yana. Dolayısıyla kadın mücadelesinde üniversitelerin size yeteri kadar destek olduğunu, bu hareketi desteklediğini, kadın hareketini desteklediğini düşünüyor musunuz? TED Üniversitesi’nin Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Merkezi var ve bizim bu konuda alçak gönüllü olmamız gerektiğini düşünüyorum çünkü çok az sayıda toplumsal cinsiyet merkezi gerçekten sesli, aktif bir şekilde mücadeleye destek vermeye çalışıyor. Bir yandan da üniversitenin her bölümden öğrencisine toplumsal cinsiyet eşitliği

öğrettiği dersleri var, bu da çok önemli. Fakat kurumsal olarak destek konusunda üniversiteleri nerede görüyorsunuz? Onu konuşmak istiyorum; bir de yalnızlığımız varsa onu, siteminiz varsa onu duymak istiyorum.

Gülsüm Kav: Öncelikle çok teşekkür ederim. “Asla yalnız yürümeyeceksin!” çok güçlü bir söz, az önce konuştuğumuz bağlamda da “özellikleri ne olursa olsun hiçbir kadın yalnız yürümesin”i biz de ilk kez bize dönmüş bir şekilde yaşıyoruz bu dava süresinde ve yalnız hissetmiyoruz kendimizi. Söylediğim gibi, çok sayıda kadın kurumu, barolar, kadınlar ve en önemlisi yıllardır birlikte yol yürüdüğümüz, öldürülen kadınların aileleri, hak arayan kadınlar, şiddetten korunma için, hakları için birlikte uğraştığımız kadınlar, her tür şiddetle ilgili, bizim sahiplendiğimiz davanın çeşitliliğinde geniş bir kamuoyu da dernek davasını sahipleniyor. Bunlar içerisine ailelerin geçtiğimiz ikinci duruşmadaki metni önemliydi. Onlar bir metin de “Derneğimizi kapatamazsınız, biz derneğimizin yanındayız!” diye bir metin de yayınladılar. Öldürülen kadınların acılı ailelerine bunun yaptırılıyor olması bile son derece adaletsiz, haksız ve bir suç, hukuki suç aslına bakarsanız ama aileler bunu yaptı. Bizim için öne sürdükleri şikâyet eden tarafların, burada hemen parantez içinde o bizi şikâyette bulunanları İsmail Saymaz araştırmacı gazeteci olarak nafaka borcunu ödemediği için cezaevinde yatan adamlardan da olduklarını ortaya çıkardı. Onların iddia ettiği “ahlaka aykırı,” “yasaya aykırı” sözlerine en güzel yanıtı aileler verdi: “Bu dernek bizim ahlakı bulduğumuz yer, evrensel ahlakı bulduğumuz yer,” dedi aileler. Bu bizim için çok kuvvet verici, yani çok güçlendirici, bu mücadeleye yeniden bir tazeliikle başlama gücü veren bir dayanışmadır. Zaten ayrı da görmüyoruz, görmüyorlar. Bu açıdan yanımızda hissettiğimiz, davalarda gördüğümüz çok sayıda dostumuzla, artık hep birlikte ortak dava olarak sahiplendiğimiz biçimde dostluğumuzla gidiyoruz. Bununla beraber, oralara gelemeyen ama kalbi bizimle, yani bizim yanımızda, taraf olarak da bizden taraf olduğunu hissettiğimiz geniş bir toplumsallık var çünkü Türkiye’de biz biliyoruz ki öldürülen her kadın için olmasa da, artık bardağın taşıdığı, “yeter” dediğimiz çok sayıda kadın cinayeti yaşandı. Özgecan’dan Pınar Gültekin’e, Emine Akbulut’a ve tüm o zamanlarda toplum ayağa kalktı. Türkiye toplumu defalarca kadın cinayetlerine “yeter, çözüm bulunsun” diye her tarafında bu ülkenin eylemler yaptı, bildiğimiz gibi yakın tarihimizde. Nerdeyse toplumsal muhalefetin sembolü zaten o yüzden oldu kadın mücadelesi. Sokaklarda da çıkıp “yeter artık” diyen, her ilde, ilçede bu eylemleri yapan geniş toplumsallık buharlaşmadı. Onlar bizim yanımızda, biz bunu biliyoruz, yalnızca şu anda çok ciddi bir baskı ortamı var. Şu anda dernek davasına gelemiyor olabilirler ama yanlarımızda olduklarını biliyoruz. Bu da bize

yine çok ciddi bir kuvvet veriyor, diye söyleyeyim. Bu çeşitlilikte üniversiteler ne yaptı? Keşke her üniversite sizin gibi olumlu örnek olabilse ama değil, benim üniversitem tam öyle değil. Belli başlı üniversiteler “toplumsal cinsiyet eşitliği” demeye, çünkü onun bile yasaklanmaya çalışıldığı bir evredeyiz, bunun için okulun dokusuna girerek, o dokuda, hani ne denir, dolaşım sisteminde kalmaya ve öğrenciyle buluşturmaya, ve kuru bir kavram değil bu aslında, hayatımız bizim, kadınların öldürülmesi, LGBTQ+’lara işlenen nefret suçları, bütün bunlar ve bir kavram gibi sadece ele alamayacağımız toplumsal cinsiyet eşitliğine dayandığından dolayı, bu mücadeleyi fikri düzlemde de veriyor olması, çeşitli faaliyetleri de bu ekseninde yürütüyor olması önem taşıyor. Bunu bütün üniversitelerin örnek almasını diliyorum ben. Bazen şöyle de olabiliyor, öğrenci topluluklarıyla yıllardır hem mücadele deneyiminden hem mesleki olarak ilişkide biri olarak, mutlaka bir yolunu buluyor üniversiteliler de. Diyelim ki, bu yasaklanan, yasaklanmaya çalışılan halinde istedikleri kadar uğraşsınlar, toplumun, biraz önce senin de ifade ettiğin gerçeği bu olmadığı için, biz o eşitliği konuşmanın yolunu da mutlaka buluyoruz, bulmaya da devam edeceğiz diyeyim.

Burcu Sarı Karademir: Harika! Şimdi buradan aslında, iki önceki ve bu soruya cevabınla birleştirip sormak istiyorum bunu, kadın cinayetleri ile mücadele eden kadınlar çok ağır bir yapısal ve duygusal bir şiddetin içerisinde hareket ediyorlar. Bu süreçleri hak mücadelesini veren kişilerin kendileri üzerinde yaşadıkları duygusal şiddeti de görünür kılmak için bu soruyu soruyorum çünkü çok kolay bir şey değil. Her gün en az üç kadının öldürüleceği haberini alıp sonra onun için sahaya inip, onun hikâyesini öğrenip, ondan sanki etkilenmemiş gibi gidip, adliyelerde bu davaya koşturmak, mücadele etmek çok zor. O yüzden ayrıca teşekkürlerimi, minnetlerimi sunuyorum size, bu mücadeleyi yapan kişilere. Sizi bu mücadele içinde güçlü kılan, diri tutan, ruhunuzu diri tutan ne diye sormak istemişim ama kısmen cevapladın aslında. Yine de böyle sormak isterim, belki sahadaki arkadaşların için bir şeyler söylemek istersin.

Gülsüm Kav: Tabii. Burada en kritik şeyi söylemek isterim, onu az önce söyleyemedik: Kadınların hayatta kalmasını sağlamak bizim mücadelemizin ve gerçek anlamda derneğimize adını veren, yani kadın cinayetlerini durdurduğumuz, şiddet altındaki bir kadının korunmasının ve etkin bir biçimde sağlanarak hayatta kalmasının, onun yeni bir hayat kurmasının sağlandığı durumlar bizim için çok önemli. Zaten asıl amacımız bu. Elbette, maalesef kadın cinayetleri devam ediyor çünkü bu diğer tarafında madalyonun, bununla ilgili mücadeleden vazgeçmişlik, İstanbul

Sözleşmesi'nden geri adım atmış olmak, bunun kadınlar üzerinde hak arama yollarına başvurmak isteyen kadınlar üzerindeki caydırıcı etkisini, ümitsizliğini yaşamak var. Yani, resmen çaresiz bırakılmaya çalışıldığımız bir evredeyiz. Nitekim zaten sözleşme sonrasında koruma kanunundaki ihmaller skandal seviyesinde. Yani, bir baba kız çocuğunu on altı yaşında korumak için kırk üç kere başvuru yaptığını ve yine sonuç alamadığını söylüyor. Bu nasıl bir oran? Kırk üç defa başvurmak ne demek? Ya da yine koruma tedbiri çıktığı halde kâğıtta kalması durumlarını, yani 6284 ile ilgili ihmalleri çok üst düzeyde yaşıyor, bu sözleşme sonrası günlerde. Öte taraftan kadınlar üzerinde sosyolojik etkisi de, psikolojik etkisi de, hak aramadan caydırıcılık oluyor, ümitsizlik oluyor, bununla da uğraşıyoruz biz bir taraftan. Fakat uğraşıldığında, her şeye rağmen bu mücadeleye devam ettiğimizde, hayatta kalanlar olduğunu görmek en önemli bence kazanımımızdır diye düşünüyorum ve bu bütün zorluğuna rağmen, hiçbir şey kolay değil ama burada insan hayatı söz konusu olduğunda, öldürülmekten daha zor hiçbir şey olamaz aynı zamanda. Hayatta kalanları, iyi örnekleri görmek bizim için en önemli değer diye düşünüyorum çünkü hayatın değeri o. Söylemek isterim, bu mücadelemizde “iyi ki var” dediğim pek çok şey sayabilirim ama eğer olmasaydı, biz bu kadın cinayetleri haberlerini emin olun çok daha fazla oranda duyacaktık. Bunu bilmek önemli. Bu yüzden mücadeleye devam. Bununla beraber, elbette ki biz de duygulanıyoruz, çok duygulandığımızda gözyaşlarını tutamadığımız davalar oluyor, bunları yaşadık. Bunlar tabii ki olacak, bunlar insana dair çünkü.

Burcu Sarı Karademir: Tabii. İyi ki varsınız! Şimdi, son soruyu sormak istiyorum: Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun davasında da “aile yapısını bozmak” falan, “toplumun genel ahlakını bozmak” deniliyor ama platformu sahiplenen ailelerin söylediği aslında bir şey var: Farklı bir aile, farklı bir dünya mümkün! Nasıl bir aile, nasıl bir aşk, nasıl bir dünya bizi yaşatır? Böyle bitirelim. Yani, aslında, bunların hepsi insanı yaşatmak için, dolayısıyla bir de pozitif tarafından nasıl bir aile, nasıl bir aşk, nasıl bir dünya?

Gülsüm Kav: İşte tam da böyle kurallar, sınırlar çizmeye, hatta şu anda yasal olarak da bunu deniyorlar ama bu mümkün değil. Yani toplumun gerçeğiyle hiç bağdaşmıyor. Aile mefhumu, tarih boyunca, tarihsel, toplumsal koşullara göre defalarca değişmiş. Biz bu yüzyılımızda da illa böyle kan bağına dayalı çekirdek aile de değil, aile olmamayı da seçebilir insanlar. Bütün bunlar da, yani neyi seçtiğin de, ailenin nasıl olacağına ve senin sorduğun sorularda “Nasıl?” a yanıt: Özgürleştirici, engeller oluşturmayan, özgürleştirici bir aile, özgürleştirici bir toplum,

özgürleştirici ilişkiler, diyebilirim. Eşit ve özgür, içerisinde herhangi bir tahakkümün olmadığı, eşitsizlik ve sömürünün olmadığı, eşit ve özgür aile, toplum, aşk, arkadaşlık, her türlü ilişki olursa biz bambaşka bir dünyaya kavuşuruz, bambaşka bir güzellikte, mutlulukta yaşarız, güneşli güzel günler görürüz diyorum.

Burcu Sarı Karademir: Çok teşekkürler Gülsüm arkadaşım! Şimdi bunun üzerine ben okumak isterim; “Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kız kardeşçesine!” diye. Öğrencelerim bilir, ben şiir çok severim, Nazım’ı da çok severim, dolayısıyla o kadar güzel, özgürleştirici, o kadar güzel olur ki özgürleştirici, eşitlikçi, başka dünyaları bize açan bu yaklaşım. Çok teşekkür ediyorum, bence çok kıymetli bir söyleşi oldu. İyi ki varsınız!

Gülsüm Kav: Siz de.

Burcu Sarı Karademir: Size ve sahadaki tüm arkadaşlarınıza yürekten kalplerimizi gönderiyoruz ve buradayız, asla yalnız yürümeyeceksiniz, diyoruz. Buna inanın. Buradan ses veriyoruz size. Çok teşekkürler katıldığınız için. Son bir söz, bir şey söylemek isterseniz, lütfen...

Gülsüm Kav: Evet, isterim. Bizim için maalesef ki bu coğrafyada her gün şiddetle mücadele günü ama bununla beraber, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü yaklaşıyor. Ben tüm kadınları 25 Kasım’a, onlara, bugüne esin kaynağı olan “kelebekler” diye adlandırılan Mirabal Kardeşler’in ruhuyla, mücadeleciler ruhuyla sahip çıkmaya çağırıyorum. Bizim her günümüz tabii ki bu mücadeleyi yürütmekle geçiyor. Öyle de olmalı! Ama 25 Kasım da önemli bir gün ve anlamı var. O gün hep birlikte, dünyanın tüm kadınları ile birlikte “şiddeti yeneceğiz, yenmeye kararlıyız” diyerek gücümüzü gösterelim diyorum. Bu davetle bitirmek isterim.

Burcu Sarı Karademir: Çok teşekkür ediyoruz, bu davet bizim. Tekrar çok sevgiler, davetiniz için de çok teşekkürler. Şiddeti yeneceğiz!

Gülsüm Kav: Evet!